

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Resolvtio Lvtheriana Svper Propositione Sva Tercia Decima De Potestate Papae

Luther, Martin

[Wittenberg], [1519]

VD16 L 5783

De Posteriore.

urn:nbn:de:hbz:466:1-32433

resistunt, qui autē deo resistunt, ipsi damnationē sibi acquirunt.
Hac certe oīm robustissima, quā ego capio, causa nos Ro: Pontifici subiecti sumus, in qua clare allert, Nullam potestatem ne esse quidē posse, nisi a deo. Cū autē Ro: pontificis potestas iam sit robustissime stabilita, ut videmus, certe oportet dei ordinationē hāc nō impugnare, Sed fr̄a c̄pta est, humiliter sustinere, etiā si iniusta esset, & iudiciū deo relinquere.

Quinta. Est beatus Petrus docens, ut subditi simus oīm humanę creature, quā sic est volūtas dei. At humanā creaturā vocat, magistratus hoīm arbitrio institutos, ut clarū est ex sequentibus, ubi dicit, siue regi tanquā p̄cellentī, siue ducib⁹, tanquā ab eo missis. Cū autē & Ro: pontificis potestatem arbitremur, humano decreto statuta, & ordinante deo sic roboratam, sine crimine nō est, qui se sua autoritati subduxerit.

Sexta. Ad hoc facit vnus ille consensus oīm fidelium, qui hodie sub Ro: pontifice sunt, Nā cū p̄tās illa sit res tp̄alis & longe submittenda vnitati fidelīū, non sine fedissimo crimine esse poterit, si propter rem tp̄alem, hunc tot fidelīū cōmunē sensum despexerit, hoc est Ch̄m negauerit, & Ecclesiā contēpserit. An possibile est, Christū non esse inter tot ac tantos Christianos. Si autem Christus sibi est, & Christiani, cū Christo & christianis standū est in quacūq; re, quę cōtra dei p̄ceptū nō fuerit. Hęc inq; ratio fortis est, & insolubilis, Et ex h̄s possunt multe alie formari, quin huc p̄t vniuersa scriptura duci, ut, quę ubiq; charitatē, humilitatē, vnitatē sp̄s, & timorem dei cōmendet, nō violandas esse p̄ vlla re mūdi, nedū pro vnus vno pontificatu vel primatu, etiā si solo iure humano esset institutus, Et hac ratione, ut mihi videor, longe meli⁹ stabiliretur Ro: pontificis monarchia, si volūtatē dei & consensus fidelīū, nō tm̄ subditi, sed & Ro: pontifices attendere & timere cogerētur, quę dū velut iure diuino teneāt, vi & terrore extorquēt, nō nisi odiū sibi accendunt in subditis, & se per securitatem in tyrannidē paulatim cōfortant.

De Posteriore.

Quę probationes hucusq; habite nihil sint, tripliciter ostendā. Primo scripturas aduētas dissoluendo. Secūdo Canonū seu decretalīū inefficacem p̄bationem. Tercio rōnes robustissimas adducendo.

Ad primū duę sunt autoritates scripturę / quibus creditū ē stabiliti primatus Ro: Ecclesię.

Primo adducitur illa autoritas Mat: xvi. Tu es petrus & super

hanc petram edificabo Ecclesiā meā. Et tibi dabo claves regni cę-
lorū &c. Ex hoc em̄ textu clamant Petrū solū accepisse claves, p̄
ceteris Apostolis.

Sed quo d hęc nihil faciant, probo.

Primū, q̄ ip̄met Iuristę primatus huius assertores recedunt ab
hoc sensu, & negant hoc verbo, Petro datā primatē consequēter
& Ro: pontifici, sicut glosa in c. considerandū dist. I. Et Panor: de
elect. c. significasti, vnde dicūt, Nō hoc v̄bo, sed illo verbo, pasce
oues meas, Petro esse collatū pontificatum ecclesię. Si ergo ip̄s Iu-
ristis licet negare tot textus expressos decretorū & dissentur oibus,
q̄ distin. st. xvij. xvij. xix. xxi. xxij. tam copiose & pertinaciter, ex
hoc verbo Matt. statuitur. Cur mihi nō liceat frigidissima decreta
appellare Theologo, cū ea negare & annihilare liceat Iuristis? pro-
sequantur primū seip̄os, maioris criminis reos, aut si veniā merentur,
decretorū negatores & crassatores, sine peccato erit, qui ineffica-
ces asserit, & frigiditas decretorū probationes, Neq̄ em̄ ego ea nega-
ui, sicut illi, sed frigere tm̄ ad probandū dixi, sicut re vera friget,
nisi q̄ ad locupletā dū locū valent, exēplo corū, quę p̄ vim dicūt,
& in alienā sententiā trahuntur.

Nihil ergo probatur hoc
textu, a quo ip̄met discedūt, nihil istis decretis probatur, quę ip̄s
met negant, neutrisq̄ confidūt. Et mouentur ad hoc fatiā
forti rōe, quę aduersarios reddat Inuictos, scz hac, q̄ Christ⁹ (vt
etiā B. Hiero: eodem loco exponit) nō tradit Petro claves. Sed p̄
mittit dūtaxat. Ideo currendū esse ad locū, in quo tradit claves. Et
tūc inuenitur illud Iohannis vlt. q̄ nō ad Petrū, sed ad oēs dicit.
Accipite sp̄m̄ sanctū, q̄rū remiseritis peccata &c. Ex quib⁹ verbis
liquet, nō solū, quibus in Petro claves p̄miserit (nempe toti Eccle-
się) Sed etiā quid per claves p̄missas intelligi velit, nempe remis-
sionem & retentionem peccatorū.

Secūdo, q̄ idem verbū Christi, male decreta aptant, soli Petro
& Ro: pontifici, Nā apud sanctos patres, Christus hoc verbū dixit
ille ad ecclesiā & omnes Ap̄los in persona Petri asseritur, Quorū
primus est d. Hierony: qui hoc loco interpretatus verbū Petri, dicit.
Petrus ex persona oīm Ap̄lorū confitetur dicens. Tu es Christ⁹ fi-
lius dei viui, Et in hoc sequitur suū (vt solet) Origenem, qui idem
eodem loco sentit.

Chrysostomus autē & si hūc locū totū in petri laudē trahat, di-
cens eū Caput & pastorē constitutū ecclesię future, & toti orbi p̄p̄-
ositū, tm̄ & ipse, vocat eū os Ap̄lorū quod vice oīm responderit,
dicens Petrus oīm Ap̄lorū os, vertex consortij totius, cū omnes
interrogati essent, ipse sol⁹ responderet. Ergo non ad solū petrū ille

vide glo. in ten. xix
dist. m. s. Ma. d. m. g.
v. m. v. e. b. d. s. f. p.
Sunt petra ubi
dicit p. sunt d. m. g.
nō r. d. d. m. g. aliud
demonstrat q̄ h. e.
v. e. b. d. s. f. p. g. r. i. p. p.
d. s. f. p. d. m. g. m. g.
dicit t. c. c. h. p. g.
f. l. i. u. s. d. e. i. v. i. u. i. q̄
s. p. i. l. l. o. m. e. m. b. e.
f. i. d. e. i. f. u. n. d. a. t. a. e. s. t.
e. n. t. i. a. q̄. s. u. p. p. e. p. e.
f. u. n. d. a. m. e. s. t. s. e. p. t. e. r.
e. n. t. i. a. q̄. h. o. c. i. l. l. i. e. s. t.
v. i. u. i. a. h. y. g. l. o.
p. l. u. s. e. m. e. m. b. e.
s. e. p. t. e. r. a. q̄. t. e. r. t. i. a.

locus pertinet, sed ad omnes, etiã si primus & princeps inter Ap'los ipse fuerit.

B. Aug. ps. cvij. sicut quedã dicuntur, q̄ ad Ap'um Petrũ proprie pertinere videant, nec tũ habent illustrem intellectũ, nisi cum referuntur ad ecclesiã, cuius ille agnoscitur in figura gessisse personã, ppter primatũ, quem in discipulis habuit, sicuti est, Tibi dabo claves regni celorũ, & si qua hmõi. Ita Iudas personã sustinet quodã modo inimicorũ Christi &c. Vides q̄ Claves Ecclesie, in persona petri datas asserit. Idem li. i. de doct. Christ. c. xvij. has igit Claves dedit ecclesie sue, vt q̄cũq; solueret in terra, soluta essent & i celis.

Et cur non nos ipi potius textum & verba Christi consideramus, qui nos clarius per seipsum instruet?

Dicit itaq; venit Ihesus in partes Cesareꝝ Philippi, & interrogauit discipulos suos. Quẽ dicunt homines esse filium hominis? &c. vbi significãter. B. Hiero: dictũ obseruat, aliter Chrm interrogasse de se, qm hominũ, aliter, qm Apostolorũ sententiã quæsiuit, illos vocat homines, hos aut deos esse significat. Deinde de hõibꝯ querẽs, filium hominis se appellat, velut vago nomine. At Apostolos q̄res, me, inquit, certam & singulatẽ personam monstrans. Atq; vbi de hominibus q̄rit, nullus designauit discipulus respõdet. Ad significandũ, q̄ sine nomine sunt, qui indigna de filio deifensuriunt. Quibus adde, & hoc, q̄ opiniones inconstantes sunt hominũ de Christo. At vbi Ap'los de se interrogat, ibi signatus vnus certus responderet, & cõstantem absoluit & pronũciat fidei cõfessionẽ, vt veram Christi cognitionem, in vnitate & firmitate consistere, non multorũ opinionibus velut arundinẽ agitari doceret. Vides ergo adhuc nihil ad petrum pprie pertinere, nisi q̄ cõmune organũ est omnium Apõstolorũ.

Iam illud vide, qd̄ & a laicis obseruatũ ipse didici (est em̄ etiã in laicis spũs Christi) verbũ hoc Christi non posse ad solũ petrum, dictũ intelligi, Quia Christus nõ solũ Petrũ, sed omnes Ap'los respõdendo, dicens, vos aut quem me esse dicitis? non dixit, Tu Petre, quẽ me esse dicitis? Nisi ergo per petrũ, omnes discipuli respõdissent, certe discipuli nõ fuissent, nec magistrũ audissent, nec satisfecissent interroganti, qd̄ est impiũ de Ap'lis sentire. Relinquitur ergo q̄ Christus respõsum Petri acceptarit, nõ pro solo petro, sed pro toto collegio Ap'lorũ & discipulorum, Alioquin & aliq; quoq; denuo interrogasset. Ex quibus vterius sequitur. Q̄ sicut Christus personam respondentis petri pro omnibus acceptat, Ita sequenter quoq; non ad solum petrum, sed ad omnes, quorum

persona Petrus loquitur, dicat. Tu es Petrus, tibi dabo claves &c. Alioquin scriptura nō recte intelligitur, nisi p̄cedentia & sequētia recte conferantur. Atq; vt hoc eo sit certius, nō soli Petro a Ch̄o aliqd dictū esse, Exponit seipm Ch̄us, cui loquatur, & cui tradat claves, dicens. Beatus es Simon Bariona, caro & sanguis nō reuelauit tibi, sed pater meus qui est in cēlis. Obsecro, quid hic pōt cōtrarel fingi: quid apertū dici, q̄ q; Petrus in hac persona nō est petrus, non est caro neq; sanguis: Sed est is cui reuelat p̄, oībo Petrus extra hominē ponitur, & iam nō est villa persona per se, sed reuelantis patris auditor. Nō Simon Bariona, hęc respōdet, Nō caro & sanguis, sed reuelationis paternę auditor, Pōt ne hic calūniator vllus verbū Christi ad Petrū hominē torq̄ret: Quid ergo: is qui auditor est paternę reuelationis, huic dātur claves, nō Petro, non filio Iohannis, nō carni & sanguini, qđ si ita est, pronū iam sequitur, qđ nulli priuato homini datę sunt claves, sed soli Eccl̄ię, quia de nullo priuato homine certi sumus, habeat nec ne reuelationē patris, Ecclesia autē ip̄a est, de qua dubitari non licet, cum sit corpus Christi vna caro, eodem spiritu viuens, quo Christus. Ip̄a est petrus ille auditor reuelationis, & acceptor clauium, quia hic symbolū stat firmiter. Credo Ecclesiā sanctā, cōmunionē sanctorū, Nō vt nūc aliqui somniant, Credo Ecclesiam sanctā, esse plātū vel aliud qđ fingunt, Totus mundus confiteatur sese credere Ecclesiam sanctā Catholicā aliud nihil esse, qđ cōmunionē sanctorum, vnde & antiquitus articulus ille, sanctorū cōmunionē, nō orabat, vt ex Ruffini symbolo expōsito videre licet, sed glossa aliq̄ forte, Ecclesiam sanctā Catholicā expōsuit. Cōmunionē sanctorū, qđ successu ip̄is in textū relātū, nūc simul oratur. Sed o necessarium & optabilissimū factū p̄pter eos, qui Ecclesiā hodie quiduis vocāt, q̄ cōmunionē sanctorū.

Sequitur autē. Et super hanc petrā edificabo Ecclesiā meam. Si per hanc petrā intelligimus p̄tatem Papę, vide quid facimus. Primū sequitur, qđ Ecclesia primitiua Ap̄oꝝ nō fuit Ecclesia, quia petrus (vt solidis probē argumentis) anno decimo octauo adhuc fuit Hierosolymis, necdū viderat Romā, quod ex Paulo ad Galatas clarū sit. Qui scribit se post conuersionē suā abisse primum in Arabiā, deinde post annos tres venisse Hierosolymā videre Petrū. Ac postea post quattuordecim annos ascendisse, & contulisse cū Iacobo Petro & Iohanne Euangeliiū p̄putij. Quis autē ita insaniat qđ vel Orestes, Ecclesiā Hierosolymitanā & Catholicā, non fuisse Ecclesiā, quia p̄tās Ro: Ecclesię nondū fuit, nec forte fides ei? Nō ergo supra petrā, id est potestatem Ro: Ecclesię, sicut decreta quędam

quædam exponit, sed supra fidem a Petro, totius Ecclesię psona, confessam, edificata est, cū & vniuersalis & Catholica Ecclesia tãto tpe ante Ro: ecclesiam fuerit.

Vterius, Matt. xviii. in plurali nũero dicit, nō ad Petrũ, nō ad Apłos, sed ad ecclesiã, dicens. Si Ecclesiã nō audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Amen dico vobis, Quęcunq; ligaueritis super terrã, ligata erunt & in cœlo. Accede nũc, qui vales, & hũc cū illo loco cõfer. Ille sonat, soli Petro datas clauēs, hic negat, & nō soli datas asserit. Quō vtrũq; stabit. Concordãdũ vtrũq; est vtrũq; verbũ, qđ idem Christus dixit. Si soli Petro collatę sunt, mendaciũ est, qđ hic dicit om̃ibus collatas. Quis aut̃ nō videat, hũc posteriorẽ locũ esse interpretẽ prioris, & in hoc rem esse dare expositiã, illic vero in Petro vnitatẽ multorũ in ecclesia cõmendatã? Quin vide quoddam mirabile, illic, incipit ab om̃ibus, dicens, quẽ vos me esse dicitis, & finit in vno petro, dicens, Tu es, & tibi dabo. Hic contra, incipit ab vno dicens, Si peccauerit in te frater tuus, &c., & desinit in om̃ibus, dicens, Quęcunq; ligaueritis, &c. Nonne clarũ est per vnũ petrũ illic, idem voluisse, qđ hic per vniuersos, & clauēs nō esse vllius hominis singularis, sed Ecclesię & cõmunitatis, vt firmũ sit, sacerdotem non suo iure, sed ministerio (quia Ecclesię minister est) Ecclesię clauibus vtĩ, nec tanq; suis aut sibi, sed Ecclesię traditis? Credo iã hęc forme, fidẽ factũ ra, hanc Mathçi autoritatẽ, neq; ad Petrũ, neq; ad successorem, nec ad vnã aliquã Ecclesiã, sed ad om̃s Ecclesias pertinere. Quia quis poterit negare, Illi esse clauēs traditas, q̃ reuelante p̃re Ch̃m confitetur? Quo posito, necesse est, vt vbi sit reuelatio p̃ris & cõfessio Christi, illic & clauēs. At hęc, in qualibet Ecclesia est, nō aut̃ in vllõ vno singulari & incerto hoie. Quod, vt Christus nobis cõmendaret, statim post gl̃osã istam Petri cõmendationem, cū eũ Petrũ prohibuit, ne moreretur, audiuit. Vade post me Satana, non em̃ sapiẽ ea, quę dei sunt. Quid hoc est? non sapiẽ petrus quę dei sunt? Nonne p̃ reuelauit ei? Si hęc ante cõmendationem Petri facta fuissent, aliquid momenti haberet, petrũ p̃ sua & successore aut vniũs Ecclesię psona fuisse cõmẽdatũ. At nũc cū post cõmendationẽ vituperet, vt ignarus dei, clarũ sit, illum superiorem petrum, qui clauēs accepit, nō fuisse petrũ filium Bariona, sed Ecclesiã filiã dei, quę verbo dei genita, verbũ dei audit & confitetur perseueranter in finẽ, non aliquõ non sapiẽs quę dei sunt, & retro abire iussa sicut Petrus. Aut si hoc ad Ro: pontificem & Ecclesiam pertinet, qđ ad petrũ dicitur. Tibi dabo clauēs. Iam irrefragabili quæla etiam ad eandem & illud pertinebit, Vade post me Satana.

B

Nō em̄ fapis q̄ dei sunt, quia & hęc ad Petrū Ro: Ecclesie futurum
Ep̄m dicta sunt. Aut si hęc nō ad se pertinere putant, iam nulla ra-
sione cōvincere possunt, ea q̄ superius dicta sunt, ad se ptinere.

Sed age latius. Si oīno ad rigorem istū grāmaticū se recipiunt,
qđ soli petro dictū est. Tu es Petrus, tibi dabo claves &c. Quō res-
sistemus hereticis, si qui hoc nōo rigore verborū nixi, nos vrgeant
& dicāt. Esto ad solū petrū hęc dicta sunt, ergo non ad successorē,
ergo Ecclesie claves cū petro venerūt & abierūt, vbi ergo nūc Eccle-
sia: Nō em̄ ad plures pertinere pōt, qđ ad vnū dicit, sicut ille. Cū
iunior esses cingebas te &c. qđ ad solū petrū ita dictū est, vt cū pe-
tro impletū & finitū sit, ad nullū successorē eius pertinens.

Si autē ad successorē & aliquā ecclesiam dictū est, iam nulla rōne
phiberi pōt, quin ad om̄s dictū sit, imo necessaria rōne, ad Ap̄los
om̄es, qui p̄sentes erāt, magis q̄ ad vni⁹ petri successorē, q̄ nōdū
erant dictū accipietur. Quia si ad oēs Ap̄los, iā etiā ad oīm Ap̄los
& nō vnius Ap̄li successorē dictū intelligitur.

Sed respondeat tū mihi qui pōt. Quis nā credendus sit habere
claves, etiā in Ro: Ecclesia: An ipsa ecclesia vel Papa: & attende qđ
dico. Quā Papa eligitur, an secū affert claves vel non? Si affert, ergo
erat Papa, anteq̄ eligeretur. Si nō affert, a quo accipit: nunquid ab
angelo de celo: nōne ab Ecclesia: Item quā Papa moritur, cui relin-
quit Claves: aufert eas secū: Si nō aufert, cui relinquit nisi ecclesie,
a qua accepit: Quid igitur pōt dici contra hanc euidentissimā ex-
perientiam, optimā Euangelij interpretem, Claves nec petro nec suc-
cessori, sed soli Ecclesie datas, a qua tāq̄ minister accipit vsurus eis
sacerdos: Vbi nūc est qđ soli petro dictū esse putatur, Tibi dabo
Claves, imo vbi nūc ē qđ soli Ecclesie Ro: claves datę sunt: Necessē
est, vt in qualibet Ecclesia claves sint, vt dixi supra.

Adhuc vnū dicā, & vtar Ap̄li Pauli argumento Ro: iij. vbi
pbat ex circūstantia t̄pis & facti Abrahā, nō ex circūcisione, sed ex
fide iustificatū, nulla alia rōne vsus, q̄ q̄ Abrahā ante circūcisionē
fuerit iustus apđ deū per fidem. Si hoc eius argumentū valet, sicut
necessē est valere, Necessē erit & hoc valere, qđ nūc p̄duco in hūc
modū. Petrus quā claves accepit a Christo (si oīno personam
eius solā cōtendis accipere) nōdum erat Ep̄us vr̄bis Romę (imo
ppriē nūq̄ fuit Ep̄s vllius ciuitatis, sed Ap̄lus ep̄iscoporū instituz-
tor, maior oībus Ep̄is) Sed erat vnus inter Ap̄los, Ergo claves nō
sunt ei datę, scđm qđ postea, vel factus, vel mutatus est, vel loco,
vel officio, sicut Abrahę non est iustitia reputata, qualiscūq̄ post
fidem fact⁹ est. Sed put fuit Ap̄lus tū, & p̄sentim habens parīs res

uelationē, Quare prorsus nihil hęc autoritas ad Ro: pontificem
pertinet, etiā si soli Petro dicta fuisset, q̄to nūc minus pertinet, q̄n
nec soli Petri personę dicta conuincitur.

Addo & aliud similis formę argumentū, quo Paulus Ro: iij.
& Gala: iij. vtitur, dicēs, Q, sicut Abrahę ex fide reputata ē iustitia,
Ita & omib⁹ qui credūt reputabitur iusticia. Quare & hi sicut
Petro habenti reuelationē patris, & Christū cōfidenti, clauē danē,
Ita necesse est, omni similiter cōfidenti & reuelantē habenti Cla-
ues donatas esse, quod nullę nisi Ecclesię, i. cōmuniōni sanctorū
conuenire potest, cum nullus singularis fidelis, cōstanter & certo
ac perseueranter habere possit hanc confessionem, cum nec Petrus
ipse in eadem perseuerauit, quin non modo aliq̄n, sed mox post
acceptas clauē errauit, Et tñ non sunt ei clauē rursum ablatę, quia
non i sua sed Ecclesię persona eas accepit. Q̄ si hęc argumen-
ta non cōcludūt, nec illa Apl'i Pauli, quę allegata sunt.

Verū vt opinio nē contrariam penitus iugulemus, Age, si ista
verba, Tibi dabo clauē &c. ad petrū & successorem eius pertinent
necesse erit, vt & præcedentiā & sequentiā, ac vi sententię coherentia
ad eodē pertineant, non em̄ in sacris Euangeli j verbis admittē-
di sunt, qui pro arbitrio sensus sui, partem huc, partem illuc tor-
quent & rapiunt, sed ex consequentiā sensus & verborū & ex circū-
stanti j, intelligentiā referenda est, iuxta Hilari j documentū. Cum
itaq; Christus, clauē noluerit tradere, nisi prius oib⁹ discipulis
de sui confessione exploratis, deinde, non nisi accepto & appro-
bato responso Petri ex reuelatione patris, loquentis. Clarū est
Clauē non esse, nisi eius qui talis est, qualis tñc Petrus fuit, Quo
sequitur, absurdissima absurditas, q̄ malus Papa v̄ Ep̄us, nō esset
Papa nec Ep̄us, quia non haberet fidē quę constituit acceptorem
clauū. Deinde sequitur contra textum & sensum eorum, q̄
nec petrus clauē acceperit aut retinuerit, Quia Christus dicit, q̄
portę inferi nō preualeant aduersus, vel Ecclesiā vel fidem, quam
tñc Petrus tenuit. At contra Petrū præualuit etiā ancilla hostiaria.
Si itaq; illorum sententiā staret, necessaria oīno sequela sequetur,
Aut Romanos & omēs pontifices oportere esse sanctos, & habere
patris reuelationē, nec esse carnem & sanguinē, Aut eos non esse
pontifices, nec habere clauē. Nec video quid cōtra hęc dici possit,
cum sit tam clarus textus, q̄ Clauē sunt datę, non nisi ei, qui car-
nem & sanguinem non audit, sed patrē celestem, hoc est sanctū &
iustū in spū, Alio quin oīs pōtēx est Satanas nō sapiēs, q̄ dei sūs.
B ij.

At si hoc dicimus, iam hæreticorum nouorum & antiquorum doctrinarum errorem renouamus, qui malum Episcopum non esse Episcopum præasserunt, quod absit nobis, quod sancte & iuste Ecclesie, ministrum impium & malum esse posse confitemur. Ita fit, dum per hæc verba, volunt ex Romano pontifice, solum & omnem, & vniuersalem pontificem facere, nullum pontificem nobis relinquunt, ut videant, quo stipendio scripturas violentent adulatores & ambiciosi. Reliquum ergo est. Euangelium hoc loco, nec ad Petrum, nec ad successorem eius, nec ad vllum Episcopum aut vllum hominem singularem pertinere, sed ad communionem sanctorum, quæ est Ecclesia, hæc deinceps potest dantes committere, tum digno tum indigno, indigno inquam, coram deo, quia nescit vtrum dignus sit deo, alioquin non nisi digno, coram hominibus committere debet. Quare satis patere arbitror, quoniam decreta quædam hunc textum, ad Romano sedem & pontificem trahunt, non modo frigidissime (quod modeste dixi) sed etiam contrarie sensui Euangelio verbum Christi tractare, quod clarius faciemus, quando ea inferius examinabimus. Interim de hac autoritate, satis sit in summa dictum. Quod si cui clauis arrogatur, huic necessaria quoque esse fides Petri, Quod si fides Petri necessaria esse negabitur, eadem ratione, negabitur & clauis esse ei datas, cum vtrumque copulet & exprimat, imo fidem magis & primo querat Christus. Quare non nisi de Ecclesia Christum esse locutum, clare intelligitur, nec de vna aliqua, sed de qualibet in qualibet parte mundi.

Secundo adducit illud Ioan: vltimo. Simon diligis me, pascere oues meas. Hoc enim quia ad solum petrum dictum putatur. Ipsum super omnes constitutum arbitrantur. Verum quod & hæc nihil efficiat ostendo. Primo, quia certissimum est, a petro nullum Apostolorum esse vel creatum vel missum, quare nec verum nec possibile est, Petro omnes oues esse commissas, sed generali sententia omnibus dictum, pascere oues meas, Non enim dicit omnes, sicut ad omnes Apostolos dicit. Ite in orbem vniuersum & docete omnes gentes. Verum ego non possum satis admirari, quod tot ac tanti viri, contra tam expressas scripturas, tam euidentes experientias, omnes oues petro arrogat, qui tamen vniuersim confiteri coguntur, singulos Apostolos in suas sortes esse missos, & Paulum de celo in Apostolatum gentium vocatum, in quibus omnibus, quod petrum adhuc omnium pastorem asserere audemus. Qui nullum illorum misit, præsertim Paulum, ut ad Galatas, multis verbis contendit. Sunt hæc tam aperta, ut confutatione opus non videatur, Illi, inquit, Marcus, presbyteri predicauerunt vbi que.

Sequitur ergo, vel Petro & successori suo non esse omnes Christi

oues commissas, aut oues, quas non Petrus, sed Paulus & ceteri Ap̄li pauerunt, ad oues Christi non pertinere, quo quid blasphemius? Ergo Corinthij, Galatę, Philippenses, & alię gentes, quia nec pascente nec pastores mittite Petro, pasce sunt, oues Christi intelligēdę non sunt, sed quid moror in re tam aperta?

Si dicis, At verbū Christi ad solū Petrū dicit, pasce oues meas. Respondeo, non dixit omnes oues meas, Alioquin peccasset Petrus, si non omnes pauisset solus, sine ceteris Ap̄lis, peccaret etiā hodie Ro: Pontifex, quod non pascat nec pastores mittit ad Turcas & alias prouincias.

Quin aliud dicā. Ex isto verbo nihil potest cogi aliud, quā ut Petrus pasceret oues, quę fuerūt ex ouili Iudęorū, & sic nihil ad eum pertinet, nec ad Romanū pontificē & successorem eius, aut non ad solū eū pertinet. Quod ex Ap̄lo Paulo Gala. ij. probō, ubi Petrum vocat Ap̄l'm circūcisionis, & se Ap̄l'm gentiū. Ergo, si quis p̄tinax esset, nulli vi possit cogi, hoc verbo Christi, aliud intelligi, quā pasturā ouīū quę fuerūt ex circūcisione. Aut si extenditur ad Ro: Pontificem, iam nec prohiberi potest, quin ad omnes pertineat, & extendi pari negotio ad omnes queat.

Secūdo. Ego rogarem, ut adultores Ro: pontificis omitterent hoc terribilissimū verbū allegare, p̄ statuendo primatu eius, neque enim terribilius ego verbū in sacra tota scriptura legi, quā Ro: pontificem, & omnē pontificem magis terrere possit. Primū. Quia pascere, non significat id quod esse primū aut principem, ideo ex ipso nihil aliud probatur, quā quod Ro: Pontifex debet p̄dicare, docereque verbum dei. Quod si hoc debet, iam ei deponendus est, totus iste primatus, die & nocte in literis sacris ei versandū, pure orandū, pisculis & morti p̄ verbo laborandū, breuiter, tota Roma, ut hodie est, longe in aliam faciem mutanda. Desinat ergo, propter deū Verba Christi sp̄ualissima, suis cupiditatibus aptare.

Hęc enim si Ro: pontifici aptantur, sequitur irrefragabilitē, docet at verbū. Aut si non docet, nihil ad eū pertinet.

Verū magis obserua, Christus non imponit pasturā Petro, nisi prius diligit. Obsecro te, quid hoc est? Nonne sequitur, quod si non diligit, non sit audiendus? At quis nos certos faciet, de amore pastoris? Dubitabimus ergo quē nā audiamus? Nā si audire nobis pastorem necesse est, etiā illi amare Christū necesse est, aut si amare Christū non est necesse, nec audire pastore necesse est, cum utrumque Christū copularit, nec pasturam nisi amant commiserit, quid hic faciemus? Scio quod si recte pensaret hoc verbū quilibet Episcopus, desperaret se mediū vniuersitatis pascere posse.

Igitur hoc effecimus, q̄ ista autoritate nihil probatur, nec valet ad probandū primatū, si autē aliquid valet, tunc hoc vrgebit, nō esse Episcopū in Ecclesia, qui non doceat, nec docere aliquem debere, nisi diligat. Hoc inq̄ & non aliud ista verba concludunt, nisi noua Grāmatica vsq̄ dicas, Si diligis me, pascue oues meas, idem sit quod, si diligis te, esto primus super Ecclesiam totam.

Rectius ergo facies, si hoc verbū Christi, accipias pro exhortatione, in iūo p̄cepto, non quo oues ad subiectionem, sed quo pastores ad diligendū Christū & pascendum populū astringantur. Porro dilectio Christi (vt B. Aug: hic exponit) etiam mori pro ouibus Christi requirit.

Atq̄ vti nā hoc verbū ad se pertinere crederent Ro: pontifices. Hæc est em̄ totius orbis querela, q̄ dilectionē & doctrinam alijs relegantes, ad se nihil putant pertinere, intelligūt em̄ hæc verba ad populū pertinere, vt per quē cogere ad subiectionē omnes volūt, & in pascua & auditum verbi (quod verba sonant) nemo vocat. O foelix ambitio, si quis vsq̄ inueniretur, qui oīm pastor esse ambiret, quis hunc non libentissime admitteret? Nunc autē libenter permittunt cuiuscūq̄, diligendi & pascendi officiū, sibi vero titulū diligendi & pascendi, & quē titulū sequuntur, lucra, scz & honores, reseruant. Desine itaq̄ a verbis Christi torquendis, quia ea quę per hoc pontifici tribuis, penit⁹ auferunt & om̄a ea imponunt, q̄ non tribuis & ille q̄ maxime abhorret.

At dicis, pascere nō potest, nisi sit superior. Ergo licet non faciat officiū pastoris, non per hoc superioris amittit locū. Respondeo, quid hoc ad me? Quære ergo alia verba, quibus locū p̄tatis asseras, hæc verba aut amantē & pascentē requirunt, aut prorsus nulli cōueniunt, nisi iterū noua latinitate, diligere plus his accipias. pro eo, quod est, p̄esse cæteris oibus. Et pascere, oīm iura & opera possidere. Proinde nihil mirū si primatū tanto estu quærūt, quē si verbis in suo significato acceptis, gerere deberent, nec deū ipsum pro premio essent expectaturi, vides ne ergo, qd sit illudere scripturas seu vt modestus dixi, ex frigidissimis decretis, primatū hunc probare?

Sequitur ex ijs, q̄ p̄esse cæteris, & nec diligere nec pascere, nō ē Euangelicū neq̄ Christianū officiū, sed mūdānum & humanum.

Dic nōhi, si subditi erecti aduersus pontificē, dicerent, nolum⁹ te audire nec habere pro pontifice, quibus velles verbis cōpescere? Nunquid his, pascue oues meas? At ipi dicēt, qn̄ autē pascis? qn̄ diligis? vbi op⁹ & res huius verbis? Ergo alio verbo cogendi essent.

non isto. Quare sequitur quoque, quod his verbis, nec vlla potestas, nedum primatus committitur, sed potestatem habenti, officium diligendi & docendi imponitur, sicut Petro iam in apostolatum vocato, haec dicuntur.

Dicis autem,

Sufficit quod per alium doceat & diligat, non est necesse ut per se solus faciat. Respondeo, admitto, sed hoc isto verbo Christi non traditur, Et alio verbo, hanc licentiam astrui oportet, hoc verbum insuperabiliter concludit, Aut pastores esse debere, etiam per se ipsos amantes & docentes, Aut si non per se ipsos amant & docent, nihil hoc verbum ad eos pertinere. Atque ita nihil probatur ex ipso pro Monarchia Romana, sed potius contra pugnatur, cum tot amari & pasci ab uno sit impossibile.

Videmus quidem officium diligendi & pascendi a pontificibus Romae: tradi Episcopis, retento titulo pastoris & amatoris, & Episcopi eodem nomine seruatō tradit curatis, Curati capellanis, nomēque omnēs trāsūt & heret, officium trāsūt, & in nullo heret, Sed & fratres mendicantes sumpto ab illis officio strenue eos imitant. Maiores & Magistri officium docendi fratribus terminarijs imponūt, ipsi nomine officij contenti. Adeo molestū est verbum dei docere, diligere & pascere propter quod vnū filius dei venit in mundū, misitque Spiritū sanctū, & oīa fecit, ut officium hoc esset officiosissimū.

Quod si satis est per alium docere, quid amplius facit Episcopus quam laicus? Nonne vel Turca potest iubere aut permittere, ut alius diligat ac pascat? Quid ergo necesse fuit Petro tot vicibus repetitis mandare hoc officium, & ita instanter urgere? Est iste modus Evangelij interpretandi, Pisce oves meas, id est, permitte, iube, ut alius pascat: Si ille alius item per alium pascat, & tertius per quartum, ac sic sine fine usque ad neminem, ubi manet verbum Christi? Aut qua decentia, ceteri sequaces pascant, quoniam primo res & qui plus illis debent, non pascunt? Cur Christus non fecit idem? cur Petrus non etiam ociatus per alios pauit?

Igitur. Si ista verba ad pontificiam potestatem cogas seruire, in neruis res tua ibit, Et concludes a tempore Gregorij Magni, non fuisse pastorem in Romana Ecclesia, hic enim fere vltimus est eorum, qui sacras litteras tractauerunt. Quare si gloriaris diuinitatem esse Petro, diligis me plus illis, bene, fac hoc & viues, dilige plus ceteris, pascce plus ceteris, Et induentur vrietes ouium, & valles abnudabunt frumento, clamabunt, & hymnum dicent. Quod si per diligere plus his intelliges, maiorem te alijs esse, iam verbo Christi alienam intrudis intelligentiā, Non enim aliquid iubetur subditis, per haec verba, sed Petro, Non dicit, Estote oves sub Petro, sed Petre pascce oves, Et tamen illud volunt, hoc nolunt.

Credo itaq; manifestissimū esse, has duas Euāgelij autoritates, nihil ad rem facere, & frigidissimū atq; inefficax esse, quicquid huic usq; per ipsas in hac reformatū est.

Ex ijs iam facile est decreta ipsa iudicare, q̄ infirmiter sua probent. Qd̄ vt clarū faciā, aliquot adduco.

Primus est Leo. dist. xix. c. Ita dñs noster, inquit, Ihesus Christ⁹, humani generis saluator instituit, vt veritas, quę antea, legis & prophetarū præconio contineretur, per tubam Ap̄licam, in salutem vniuersitatis exiret, sicut scriptū est. In omnē terram exiuit sonus eorū & in fines orbis terrę verba eorum. Sed huius muneris sacramēta, ita dñs ad oīm Apostolorū officium prinere voluit, vt in beatissimo Petro, oīm Apostolorū summo principalit̄ collocaret, vt ab ipso, qualia quodā capite, dona sua velut in corpus omē diffunderet, vt ex ortem se intelligeret diuini mysterij esse, quia Petri soliditate recederet, hæc ille.

Quis obsecro, non videt, sanctū & eruditū hunc virū, humana pallum? Nā si per soliditatem Petri intelligit, fidem qua pet⁹ Christū confessus est. Matt. xvi. recte & Euāgelicę dicit. Hæc em̄ fides est petra, a qua petrus nomen habet. A qua qui recesserit, merito exors est diuini mysterij. Verum si per soliditatē petri, intelligit Iurisdictionē & potestatem petri & Rho: pontificis, quilibet facile capit, q̄ verbo Euāgelij abutitur & fallitur. Nonne omnes Ap̄li fuerunt in soliditate petri, & tñ sub Romana Ecclesia nō fuerunt? Sanctus Stephanus & alij a Paulo p̄secutionē passi, in soliditate petri fuerunt, anteq̄ Romana Ecclesia fieret.

Deinde eadem, humani affectus labilitate, dicit in Ap̄to Petro principaliter collocatū munus docendi, trahens ad singularē petrum, quod p̄pheta plurali & indiscreto nūero dixit, Sonus eorū & verba eorum.

Sed & hoc manifeste falsum est, quod pet⁹ caput sit toti⁹ corporis, a quo dona sua Christus in omne corpus diffundat, nisi intelligat partem Ecclesię, quę docēte petro erudita est, vt est latina & occidentalis Ecclesia. Nam etiam per alios Apostolos, præsertim Paulū, dona sua diffudit in multo plures, q̄ per petrū, vt mihi miraculū sit, tam profunde hui⁹ pontificis mentē fuisse occupatam, vt hæc scribens, non meminisse potuerit Pauli & aliorū Ap̄lorū, Si ergo dixisset, p̄ quē dona sua in corpus diffunderet, recte dixisset, sed in omne corpus, nimis dictum est.

Sequitur idem Leo, Hūc (petrū) em̄ in consortium induidug vnitatis assumptū, id qd̄ ipse erat voluit nominari dicendo,
Tu es Pet⁹

Tu es petrus, & super hanc petra edificabo ecclesia mea, vt æterni
templi edificatio mirabili munere gratiæ dei, in petri soliditate cõ-
sisteret.

Iterum per soliditatem petri, nõ fidem vniuersalis Ecclesiæ, sed
potestatem Ro: ecclesiæ significat, & verbũ Christi sub psona ppria
Petri, nõ aut ecclesiæ, accipit dictũ, vt clare ex sequentibus patet, vbi
dicit, Verũ hæc firmitatem petri istius sanctissimã, deo (vt diximus)
edificãre construetã, nimis vult impia psumptione violare, qd qd
cuius potestatem tentat infringere, fauendo suis cupiditatibus, & id qd
accepit a veteribus non sequendo.

Ecce seipm exponit, Soliditatem petri, esse potestatem Ro: Ecclesiæ,
idem per secretissimã fidem spūs, & externã iurisdictionis potestatem
intelligens, nõ sine verbi Euãgelici iniuria. Nõ ergo infringit soli-
ditatem petri, qui sub legibus Ro: ecclesiæ non viuit, sed qui non id
credit, quod Petrus confessus est.

Protestor autem ego, qd decreta quidem huiusmodi non damno,
Nihil enim meæ salutis deperit, si tolero alicuius violentã scripturæ
interpretationẽ, modo vera & legitima intelligentia iuxta salua sit,
Sed hoc adnotor, vt rem & fidem nostrã constanti & solida intel-
ligentia discamus firmare. Quis enim eiusmodi abusiones scripturæ
valeant, pro ijs, qui iam credunt, & tolerandę sint, tñ oportet etiã,
si cũ contentiosis oriatur bellũ, habere simplicẽ & germanũ sensum
Christi, qui stare in acie victor possit, ne ecclesiã & omnes nos lu-
dibrio exponamus. Neq; enim cũ illis sentio, qui Ro: pontifi-
ces nõ errasse putant, & apud eos solo esse verã scripturæ intelli-
gentiã, cũ longe contrariũ hic & multis alijs locis videatur, hoies
fuerunt, sicut & ceteri Ep̄i. Neq; sane grande miraculũ est, san-
ctos hos pontifices, humana infirmitate sibi ambuuisse primatũ,
quã & ipsi Apostoli p̄sente Christo, non solũ ambuuerunt, sed etiã
non semel inter se contenderunt, quis eorũ videretur maior. Sicut
ergo Christus benigne tulit eorũ humanitatem, ita & ecclesia taliũ
pontificũ ambitio nis reliquas ferendas discit, & decreta eiusmodi
ideo non penitus reiicit.

Illis porro & manibus & pedibus
resistendũ est. Qui nõ contenti quod huiusmodi decreta humili-
terimus, sed eo infantiunt, vt tanq; nõ sit alius in scriptura sensus,
ea pro necessarijs articulis fidei nobis sancire, & omnẽ aliũ sensum
hæreticũ pelamare audent, omnia sine vllõ iudicio legentes, qua-
remeritate necessario tandem fit, vt legitimũ Christi sensum amita-
tamus, & in humanũ arbitriũ & arenã edificemur.

Si enim verũ esset, qd hic Leo iste dicit, & tanq; diuino p̄cepto-
nis verbis obediendũ esset, iam tota orientalis ecclesia, ab initio

C.

sui vsq; ad finem, fuisse exors diuini mysterij, quia nūq; sub Ro: ecclesie potestate fuit, Tolerandus itaq; error huius Leonis, nō autē ppter eū alius & verior sensus relinquendus.

Secūdus est Leo iij. dis. xx. c. de libellis dicens. Quā ob causam luculentius & magna voce pronūciare non timeo, quia, qui illa (quę diximus) Sanctoꝝ patrū statuta, quę apud nos Canonū nomine p̄titulantur, siue sit Ep̄us, siue clericus, siue laicus, non indifferenter recipere cōuincitur, nec Catholicā, nec apostolicā fidē, nec quattuor Euāgelia vtiliter & efficaciter ad effectū suū retinere, vel credere probatur.

Vere nimis nihil times, mi Leo, pronūciare, audens humana statuta Euangelij equare, & audacter satis affirmas ijs nō seruatis, nec fidem Catholicam seruari, Si de cōtemp̄torib; & ijs, qui sub te sunt dices, recte dices, nūc contra, qñ mores & fidem, traditiōes cū Euangelio, verbū hominum cū verbo dei confundis, nonne homo es? Quis ferat, vt Euangelij & fidem non seruare putetur, qui sub statutis illis nō fuerit? Tu cum tuis serua statuta & Canones, illis, qui sunt in oriente, alia sunt statuta, sed idē Euangelij.

Tercius. dis. xxi. c. Clero, quod capitulum ego nūq; credā esse ab aliquo Ro: pontifice constitutum, sed videtur Isidori cōmentum esse. Qui Metropolim mensurā ciuitatis, & Acolytum ceroterariū, aliosq; gradus egregia inscitia describit, & inuenit tamē autoritatem. Pontifex, inquit, princeps sacerdotum, est vel esse dicitur, quasi via sequentiū. Ip̄e em̄ summus sacerdos, ip̄e pontifex maximus nūcupatur, Ip̄e em̄ efficit sacerdotes & leuitas, ip̄e om̄es ordines ecclesiasticos disponit, ip̄e quod vnusquisq; facere debet, antea autē pontifices & reges erant, Nam maiorū hęc consuetudo fuit, vt rex esset sacerdos & pontifex, vnde & pontifices Romani Imperatores appellabantur.

Hūc diuinatorem contemptū p̄terijsem cū erroribus suis, nisi viderem hinc sumi hodiea nōnullis, q; papā Imperatorem, max̄ imūq; pontificem, iactant, Ideo nō inter Canones, sed inter canes hūc deputo, & ne id sine iudicio faciam, Opponā ei cōtraria decreta, q̄ simul sententiā nostrā iuuabūt. Dicitur em̄ dis. xcix. c. prime, primę sedis Ep̄us, non appelletur princeps sacerdotū, vel summus sacerdos, aut aliquid hm̄dī, sed tm̄ primę sedis Ep̄us, Et sequi; Vniuersalis autē nec etiā Romanus pontifex appelletur.

Hic ego in iudiciū voco ip̄os Canones & canonistas, doceant me quęso, quid hic dicam? Iste Canon probatus est, sed vide q̄to maiora crimina cōmittat in summū Pontificem, q̄ ego vnq; ausus

essem cogitare. Primo, nō solū frigidus asserit, sed & negat & prohibet, ac damnat eos Canones & canonistas, qui Ro: pontificē principem, caput, summū, maximū appellant. Deinde primatum ei auferens penitus, cū reliquis primarū sedū Epīs, idest patriarchis equat. Vbi sunt ergo, qui me noua posuisse garriūt, qui frigidissima decreta dixi superiora, & credo non inique, Nam hic Canon Concilij Africani, eo plus illis p̄ferendus ē, quo longius ab ambitione recedit, & euangelicā modestiā sapit.

Qui ergo me hereticū accusant, obsecro, parcant saltem huic Canoni, si mihi nolūt parere. Ego om̄ia admisi, quęcūq; Ro: pontifici hodie tribuūtur, rem nō nego, factō non cōtradico, sed de iure eius disputo, & sentio, qđ nō iure diuino, sed decretis hominū, talia tribuantur. Quid amplius faciendū mihi est? An nō solū deo factū confiteri, sed etiā mendacijs & corruptionibus scripturę idem stabilire? Absit.

Igitur damner, qđtū volunt, hic habeo canonem, qui damnat Ro: pontificem, vniuersalem pontificem vocari, qđ ego tū nūq; damnaui. Sed addamus plura.

Ibidem Pelagius om̄ibus episcopis scribit in hūc modū. Nullus patriarcharū vniuersitatis vocabulo vnq; vtatur, Quia si vn⁹ patriarcha vniuersalis dicitur, patriarcharū nomen ceteris derogatur, Sed absit hoc a fidelib⁹ hoc sibi velle quępiam arripere, vnde honorem fratrum suorū iminere ex quantulacūq; parte videat. Quapropter charitas vestra neminē vnq;, etiā in epistolis suis vniuersalem appeller, ne sibi debitū subtrahat, cū alteri honorē infert indebitū. Vides qđ honoris fraterni iminutio sit, si vnus omnibus p̄feratur, etiā Ro: pontifice autore.

Ibidem B. Grego: Eulogio patriarchę Alexandrino, Ecce in p̄fatione epistolę, quā ad me ip̄m, qui prohibui direxistis, superbe appellatio nis verbum, vniuersalem papam me dicens, imprimere curastis. Quod peto mihi, dulcissima sanctitas vestra, vltra non faciat, quia vobis subtrahitur, quo d alteri plusq; ratio exigit, prebetur. Nec honorem esse deputo, in quo fratres meos, honorem suum perdere cognosco. Meus nāq; est, honor vniuersalis ecclē, meus honor est fratrum meorū solidus vigor. Tūc ego honorat⁹ sum, cum singulis quibusq; honor debitus non negatur. Si enim vniuersalem papam vestra sanctitas me dicit, negat se hoc esse, qđ me fatetur vniuersum. Sed absit hoc, recedant verba, q̄ veritatem inflant, & charitatem vulnerant.

Obsecro, quid hic dicemus? An adhuc pecco, qđ frigidissima decreta vocauī aliquorū Ro: pontificū, forte confictorū noīme qui ista secutus, debuerā appellare verba veritatē infantia (.i. leuē & vanam facientia) & charitatem vulnerantia. Quid si ego ista dixissem, esse videlicet nō modo inefficacia, sed etiā inimica veritati & contraria charitati?

Hīs adde, & senas ferme ep̄as B. Gregorij in Regestis suis, qđ ad Imperatorē Constantinop. & patriarchā eiusdē, acerrime idē psequitur, protestans, oblatū fuisse a Concilio Chalcedonen. Ro: pontifici, hūc primatū, & tū a nullo assumptū.

Qđ si dixerint Canonistę nouelli, esse hęc abrogata, vel per cōsuetudinē desinse. Gr̄as ago, hoc volui. Sequit̄ ergo, qđ nō v̄bis Euāgelicis, & iure diuīno iste primatus fiet, Sed iure hominum & vsu, hoc admitto, hoc cōfiteor, alioquin si iure diuīno staret, nūqđ debuit nō esse & fuisse, & peccassent mortalit̄ hic Pelagius & Gregorius, sicut cassantes ius diuinū & Euāgelij deprauātes. Quādo ergo iura humana sic eū asserunt, vt per verbū Euāgelij cōtētur probare, nonne necesse est vt frigidissime & inefficacissime & viciōlentissime id faciant: sicut videmus in p̄dictis, & nūc ecce amplius videamus.

Quart̄, Anacletus xxi. c. in nouo In nouo, inquit, testamento post, Christum dñm, a Petro sacerdotalis cepit ordo, quia ipsi primo pontificatus in Ecclesia Christi datus est, dño dicente, Tu es Petrus &c.

Hęc si intelligit, qđ sacerdotalis ordo cepit a petro ī Ecclesia latina, pōt vtēq; sustentari, quēadmodū & B. Cyprianus Epistola tertia. Sedem Petri, principalem & vnde sacerdotalis ordo ceperit appellat, aut sic cepit, quod Petrus, primus inter æquales Ap̄os fuerit. Si autē intelligit, qđ a Ro: sede om̄is ordo sacerdotalis, primo & solū veniat, ex dictis satis patet, qđ sit erroneū, nec hoc tunc Anacleti est decretū, sed ficti alicuius Anacleti palea.

Quintus pelagius, eadē dif. xxi. Sancta Romana Ecclesia Catholica & Apostolica (forte quod cæteras nec sanctas nec Catholicas reputat) nullis synodicis constitutis, cæteris Ecclesijs prelatā est, Sed Euāgelica voce dñi & saluatoris nostri primatū obtinuit. Tu es, inquit, Petrus.

Hic magis erūpit & audet, nō tm̄ cōtra p̄dicta dif. xcix. adducta decretā, Sed etiā qđ verbū Christi ad petrū, om̄ino torquet, de fide ad potestātē iurisdictionis & pompam primatus, deinde solā Petri personā in verbis Christi accipit, reiecta persona Ecclesię, quā vere Petrus tūc gessit. Ergo noua grāmatica, Tu es Petrus, significat

tu es primus, & tibi dabo claves, id est soli Romanę Ecclesię, ceteris
ecclesijs nihil habebis, sed piget me omnia commemorare. In summa
ut dixi, si his verbis Christus Ro: Ecclesiã significauit, cū Ro: Ec-
clesia vix vicefimo anno Ecclesię primitiuę nata sit, sequitur qđ ip̄a
primitiua nō fuerit ecclesia, & deinceps omnes qui claves ex Ro: Ec-
clesia, nō acceperūt, Christo inobedientes fuerint, Et ita S. Stepha-
nus cū tot milibus martyrum orientalis Ecclesię dammati censebūtur.
Ut omittā, qđ si per verbū Christi potestas Ro: ecclesię intelligeret,
ut hic vult, & Christus super hanc petrā, ecclesiã suā se edificare p-
mittat, sequit̄ qđ vniuersalis ecclesiam non super fidem, sed super po-
testatē Ro: ecclesię edificata est, super quā tūc ipsa Ro: edificata est
non super petram, i. suam potestatem, nec super fidem, ergo super
nihilū. Quis ferat hęc? Vides ergo, qđ possum inuehi in istos ho-
minū sensus, si vellē libere agere, nūc autē sufficit mihi ostēdere, qđ
his decretis contra hostes, & in contentione nihil effici pōt, sunt em̄
languidissima, frigidissima, & penitus ineptissima, ad cōtentionē.
Sat est, qđ tolerantur, pro fraterna charitate, nō etiā adorentur pro
solida & germana veritate.

Sed ne hoc ferendū est, qđ infert. In ijs oibus quāto gradus
celsior, tanto maior autoritas inuenitur, In maioribus siquidē est
regendi, iubendiq; p̄as. In minoribus obsequendi necessitas.

Vide ut necessitatem omnibus imponit, & sibi soli (cōtra
charitatis officij) libertatē arrogat, sed pessima cōsequētia:
Nō em̄ mox maior autoritas est, vbi gradus celsior est, Petrus em̄
primus Ap̄torū fuit, sed nullā in eos autoritatē habuit vnq̄, imo
cōtra, Ap̄t̄i in Petrū habuerūt autoritatē, ut Act. viij. scribitur, qđ
Ap̄t̄i miserunt Petrū & Iohannem, qui tunc primores erant inter
Ap̄tos, & tñ missi sunt ab Ap̄tis, tanq̄ maiorib⁹ ad Samariefi-
deles. Labitur ergo Pelagi⁹ hoc loco satis aperte, qđ qđ ego credo
hos & similes Canones, nihil p̄ter nomen de Ro: pontificib⁹ ha-
bere. Esse autē cōpositos ab eorū officialibus & scribis, in theologia
parum doctis, Ideo nihil Euangelicū, nihil Ecclesiasticū spirant,
sed humanū affectū, carnē & sanguinem.

Sextus, Nicolaus Papa eadem dist. c. inferior, volens robus-
sissime probare, qđ inferior nō pōt superiorem absoluere (intels-
ligit autē Constantinopolitanā ecclesiã inferiorem, Nā hęc mul-
torū Canonū causa fuit pro isto primatu) inducit illud Isaie xiiij.
Nūquid gloriabitur securis contra eū, qui secat in ea, aut exaltabit
ferra contra eū, qui trahit eam? His, inquit, ex diuina scriptura cō-
memoratis, sole clar⁹ exhibuimus, nō posse quēq; qui minoris
autoritatis est, eū qui maioris p̄as tē, iudicij suis adijcere. Quis

non miretur: adeo iste autor sub nomine Pape, scripturas tractat apposite, deum facit ex Papa, cæteros episcopos, non fratres, non homines saltem, sed instrumenta facit, Hoc est nimirum, sole clarius exhibere, id est tenebras offundere.

Deinde in fine, Romanam Ecclesiam matrem vocat omnium Ecclesiarum. In quo mirum est, cuius filii & discipuli fuerunt Ecclesie Iudee, de quibus Paulus ad Galatas dicit, Eram ignotus facie Ecclesie filii Iudee. Et que Ecclesia fuerit, quam Paulus vastabat, Siquidem Romana Ecclesia tunc erat adhuc in lumbis patris sui Petri, qui Hierosolymis erat. Quid quæso Hierosolymitana Ecclesia didicit a Romana: Cur mentitur Paulus, Ro: xv. dicens, pauperes sanctos in Iudea, iuste accipere collectam a Romanis & alijs gentibus, quod spiritus tualium illorum participes facti essent, quo verbo Ap[osto]lus Hierosolymitanam Ecclesiam, matrem, matricem, radicem signat omnium plane ecclesiarum totius orbis, etiam Romanam, quod & verum est. Quis enim negare potest, ecclesiam gentium, posteriorem esse ecclesie Iudeorum, & ex hac illam natam: cum tot in locis hoc de gentibus prophete predicaverint, cum in actibus discipuli dispersi solis Iudeis predicasse verbum, & de gentium salute, stupuisse legantur. Et Paulus Ro: xv. Iudeorum ministrum fuisse Christum, & gentes misericordiam consecutos, ad ruinam Iudeorum doceat, Sed & Christus Ioh[ann]es: iij. Salus, inquit, ex Iudeis. Modeste itaque dixisset, Matrem ecclesiarum, Matrem vero omnium ecclesiarum, hyperbole est nimia.

Septimus. Nicolaus iterum dist. xxij. c. omnes, de quo textu nescio quid dicam, Nam prope corrigo meam propositionem, & dico, quod Ro: ecclesia alijs esse superiorem probatur, ex deliramentis cuiusdam ineptissimi palee, nomine Romanorum pontificum, ecclesiam Christi illudentis. Audi, quæso per Christum, quid hic dicat.

Omnes, inquit, siue patriarcharum siue cuiuslibet apicem, siue metropoles, primatus, aut episcopatum cathedras, vel ecclesiarum cuiuscumque ordinis dignitatem instituit Ro: Ecclesia. Illam vero ipse solus fundavit, & super fidei petram mox nascentis erexit, Qui beato Petro æternæ vitæ clavigero, terreni simul & cælestis imperii iura commisit.

Rogote lector, de Romanis pontificibus, & ipsa Romana Ecclesia, tot milibus martyrum in caelo & terra fulgente, alia quam potes sentias, modo propitius tibi sit Christus, ne hoc decretum credas, editum ab ullo Ro: pontifice saltim sciente.

Præterea, Verbo Christi sola Romana ecclesia fundata garric hic impius, quisquis est, Ro: nominis mentitor. Ceteras autem (sequitur) non Christus, sed Ro: ecclesia fundavit, quia Ro: ecclesia, supra fidei petram erexit, super quam petram quæso alias Ecclesias erexit: An super harenam? Non credunt idem Ro: Ecclesia, & alie Ecclesie: Non sunt ipse etiam Ecclesie?

Si sunt Ecclesia Christi, cur tu impijssimo ore, resistis Ch̄o dicēti.
Super hanc petra edificabo Ecclesiam meam: Quid significat Eccle-
siam meā? Non est nisi vna Ro: Ecclesia, sua Ecclesia: Si autē q̄libet
alia, etiam Ecclesia Christi est, & Christus affirmat eam edificandam
supra petram fidei. Impio iā errore dicitur, ad Ecclesiam Ro: perti-
nere & nō ad alias omēs. Te nūc appello, lector, vt iudices, an
hec decreta modeste, vel imoderate, frigidissima dixerim, q̄ verius
impijssima dicere debuissē. Nō q̄ Ro: pontificū sint, sed q̄ noie
eorū vulgentur, & per ip̄a iam multis annis adulenē summis pon-
tificibus, has insanias nihil curantib⁹, quin & surauiter audientib⁹.
Igitur Euangeliū, hoc interpte, sic intelligemus & locupletabim⁹.
Ego supra fidei petra edificabo Ecclesiam meā Romanā. Romana
autē edificabit supra suā sententiā, ecclesias suas, nō meas, quia meā
supra fidei petra edificabo. Ecce nūc eāt adules, & statuāt no-
bis scripturę sanctę interpretationē, ad Ro: pontificis scribas ptinere.
Deinde vide quid sit in Curia Romana, iuristas dominari, & sine
Theologis ac sacris lris, de sola pr̄ate, & sp̄s sancti pręsentia pręsu-
mere, hoc est per solā potentiā scripturas tractare. Ceterum iuxta
Augustini regulā: Et Ro: Et om̄is p̄tiffex subiacet cuiuslibet, fide-
lis etiā iudicio, maxime in materia fidei.

Iam illud q̄ Euāgelice dictū est, q̄ cœlestis imperij & terreni iura
Petro cōmisit, obsecro, nō est hæc res om̄ibus lachrymis digna, q̄
hæc nō modo legere, sed etiā credere pro oraculis sp̄s sancti, vr-
geamur, & ita vrgeamur, vt ignē minētur, si cōtra quid mutiam⁹.
Atq̄ ita sit, vt hæc maiore timore & religiōe amplectamur, q̄ vl-
lū aliud vel fidei vel morū pręceptū diuinum, vbi ignē nemo mis-
natur, quin glorificentur, & adhuc honū statu Ecclesię somniam⁹,
nec Antich̄m in medio tēplī agnoscimus. Igitur vox ista blas-
phemia est impijssima, q̄ Petr⁹ iura cœlestis imperij teneat, cū so-
lū ministeriū verbi teneat in terra, Christus solus ē dñs cœli & terrę.
Deinde imperium & terrenū Christus docuit & Petrus cōtemnere,
hic non solū non habere, sed etiā iura eius in manu petri cōstituit.
Hinc secutum est malum, q̄ adules Ro: pontificem, in vtroq̄
regno dñm constituunt, quod nec Christo quidē datū est, qui suū
regnū negat ex hoc mundo esse. Mirū autē, q̄ Petrus Neronē prin-
cipē passus est nō modo in Roma, sed etiam in sua Cruce, qui po-
tuit ei iura terreni imperij auferre, aut certe friuolū & impiū est, suc-
cessorē Petri hoc p̄sumere, quod in petro nō fuisse cernit. Pereant
ergo, arrogantiſsima vocabula ista, imperij, iura imperij, cœlestis
& terreni imperij. Soli deo hæc conueniūt, ministro Ecclesię & sa-
cerdoti, Christi seruo, modestiora tribuant. Sequit eadē pala-

Non ergo quilibet terrena sententia, sed illud verbum quo constructum est coelum & terra, per quod denique omnia condita sunt clementia, Romanam fundavit Ecclesiam.

Vide monstrum, aut haec de sola Ecclesia Romana dicuntur, & sequitur, omnes alias Ecclesias esse terrena sententia statutas, & sine verbo dei, sine quo nihil factum est, quod factum est, & sic omnes aliae ecclesiae sunt nihil, aut simul etiam de alijs ecclesijs intelligendum est, esse scilicet eas per verbum dei, quod omnia condidit, statutas. Et sequitur hinc nihil singulare de Romana Ecclesia dici, nisi inanem pompam syllabarum. Et ita decretis hunc, aut intolerabili impietate, negare ceteras ecclesias vna cum Christo. Aut seipsum sua inscitia manifestissime irridere.

Quod si de constitutione ecclesiarum, iuxta dignitatis gradum loquitur, non iuxta substantiam, patet ex praedictis, quod peruersum hoc verbum Christi, de fide totius ecclesiae vniuersalis, torqueat, ad potestatem vnius hominis, Christus suam ecclesiam supra petram edificare se dicit, hic vero, non, sed dumtaxat Romanam, hoc est ceteras Ecclesias nihil facere, & Christum negare.

Porro si ceterae Ecclesiae sunt terrena sententia statuta, & hanc sententiam Romanam Ecclesiam esse dixit, suo ore sese damnat, suam sententiam esse terrenam, non diuinam, dicens. Et ubi manet quod vocem Petri, tamquam diuinam, & non terrenam audire oportet? porro quis constituit ecclesiam Hierosolymitanam antequam ecclesia Romana esset? An non Petrus, verbo dei Romanam ecclesiam constituit? Verum si de dignitatis constitutione loquitur, non de substantia Ecclesiae. Tunc arguo sic. Romana Ecclesia est diuino verbo alijs superior constituta, ergo necesse erit, vno eodem verbo ceterae ecclesiae sint ei inferiores statuta, quia non potest statui superior, nisi sint quibus superior statui possit. Vbi ergo est, quod supra dixit. Inferiores ceterarum ecclesiarum ordines a Romana ecclesia institui, non verbo diuino, quo vult sola constitui ipsa? Nam quomodo Christus potuit statui dominus, nisi simul gentes & termini terrae subicerentur, & mons Zion, cui rex praesiceretur?

Addere his, si quis dicat, Si Romana Ecclesia diuino verbo fundatur super omnes, oportet ergo, & eas certas nominari, quae verbo diuino subiiciantur. Age, esto ergo haec sententia diuina, Romana ecclesia est alijs superior, dic ubi scriptum sit eius correlatiuum, Ecclesia Mediolanensis est eius inferior, aut vlla alia? Si nulla nominat, nulla subesse debet, praescepto saltem diuino. Quid hic melius dici poterit, quam quod verbum Christi, nec de superioritate, nec inferioritate ecclesiarum intelligi possit, Sed de sola, eadem, inuietaque fide & potestate omnium ecclesiarum aequaliter. Vides ne quid sit sacras litteras, per humano affectu, & sine timore dei tractare?

Sequitur

Sequitur.

Illius certe priuilegio fungitur, cuius auctoritate fulcitur. Vide que corollaria inferat verbū Christi, de fide ad prāis significatio- nem detortū, Priuilegiū sit Ro: Ecclesie in verbo, qđ cōiter omnibꝫ ecclesijs cōuenit, quia Christus dicit, Super hanc petram edificabo ecclesiā meā, meam, inquit, meam. Si ecclesia alia quilibet est ecclesia Christi, ipa certe edificata est super eandē petram, & nullum est vlli priuilegiū. Si nō est ecclesia Christi, & sola Roma est ecclesia, priuilegiū nō stat, quia nulla ē ecclesia, cui Romana superior esse possit, Iterū dico, p̄ nomē meā, aut significat solā Romanā Ecclesiā, aut omnē ecclesiā. Si solam, non habet priuilegiū p̄ ceteris, Si omnē, iterū nō habet priuilegiū p̄ ceteris. Eligat ergo quod vult, per hoc verbū Christi Romana ecclesia, aut erit sola, aut non erit prima. Alia ergo via p̄bandus iste primatus, quia illusionē hāc sui, Euāgelii Christi, vt vides, qđ pulchre eludit, & vt prouerbiū Salomonis habet, illudit illutores suos.

Et sunt tñ tam multi, qui ex hac misera palea, priuilegiū Ro: Ecclesie, passim pro articulo fidei, vel omnium primo & maximo iactitent, patientiores, si Christū neges, qđ si hoc priuilegiū, verba Christi peruertens, nō adores.

Sequitur iterū corollariū, tali themate dignū.

Vnde nō est dubiū, quia quisqꝫ cuiuslibet Ecclesie ius suū detrahit, iniustitiā facit, Qui autē Ro: ecclesie priuilegiū ab ipso summo oim ecclesiarū capite, traditū (vide hiatū istū scentorēū) auferre conatur, hic procul dubio in heresim labitur.

Ecclesia Ro: non habet ius, sed priuilegiū, quod ē ep̄ est supra petram fidei edificata, hoc em̄ folius Ro: Ecclesie est, isto autore, Deinde petra fidei, intelligit p̄latio nē hanc primatus terreni, Nam hæc duo perpetuo miscet & confundit, hæc palea. Obsecro, quāta patientia est, ista to lerare ē primū sicut dixi. Si petra fidē signat, eadem est oim ecclesiarū, nullo reliquo priuilegio, Si autē non oim est eadē, sola erit Ecclesia Ro: nō habens cui p̄feratur. Secūdo. Si petra fidei, dignitatē significat, iam sibi p̄i cōtradicit in eodem verbo, verbūqꝫ Christi adulterat, fidei significatio nē in potestatis significatio nē subuertes, & sp̄m in carnem, Christum ad mūdum trahens.

Non ergo est hereticus, qui negat hoc priuilegiū Ro: Ecclesie, sed ille deprauator est verbi dei, qui p̄ fidei petra intelligit, priuilegiū potentie temporalis.

Quod autē in fine Ambrosiū adducit, qui se matrem ecclesie asserit sequi Romanā, vniā & ip̄e idem faceret cum Ambrosio.

D

Ecclesia Romana mater est, sed nō oīm ecclesiarū. Nam & Metro-
polis quelibet est mater ecclesiarū, iuxta patrū statuta. Deinde Ro-
mana Ecclesia, nūq̄ verbis Christi has cōtumelias fecit, q̄s hæc pa-
lea facit, sed per petrā fidē intelligit, nō tyrannidis ambitio-
nē.

Octauus (vt finem faciamus horū deplorandorū interpretū
scripturę diuinę) Est iterū Anacletus eadē dif. c. sacro sancta (sic em̄
ausus est quisquis fuerit iste barbarissimus Notarius, etiam tanto
pontifici tribuere tātā, & inscitā, & temeritatē, q̄tā videbimus.

Sacro sancta Ro: ecclesia (quia alię nō sanctę, aut non sacro
sanctę sunt, etiā si eadē fide, verbo, sacramento, spiritur, prorsusq̄
eadem sanctitate sanctificentur) non ab Ap̄s, sed ab ip̄so dño &
saluatore, primatū obtinuit, sicut B. Petro dicit. Tu es Petrus &c.

Si aliquis gentiliū, sic exponi verba Christi audiret, Tu es
Christianus fieret. Igitur & hic primatū intelligit per verbū, Tu es
petrus, seu per hanc petrā. Eligant autē (vt iterum eadem repetam)
vtrū uoluerint. Petra hoc loco, aut significat fidem spūs, aut pri-
matū exterius, vtrūq̄ em̄ simul nequit significare. Si fidem iā oēs
Ecclesię super eam sunt edificatę, quia Christi⁹ dicit, super hęc petrā
edificabo ecclesiā meā, Ergo cuiuscūq̄ conuenit dici a Christo, Ecc-
lesia mea, ad eandē pertinet, petra & petrus super quā edificatur,
ita nihil propriū Ro: Ecclesia habet, sed om̄ia sunt cōmunia, quia
vbicadem fides, eadem q̄q̄ potestas Clauis. fidei em̄ & petrę date
sunt clauē, vt patet. Si potestatē, iam iterū om̄es sunt æquales Ecc-
lesię, Quia cuiuscūq̄ dicitur a Christo, Ecclesia mea simul dicitur,
edificabo resuper petram, idest p̄tatem, quare q̄libet Ecclesia, hoc
verbo erit oīm prima, quia habet eandem petrā, qua Ro: Ecclesia,
gloriatur esse se primam. Ita quoquo uertaste, semper occurrit, &
resistit tibi Christus, dū ecclesiā suā, supra petram edificat, nec sinit
vlli particulari ecclesię, hanc petrā appropriari. Ideo nec petrum
Vides ergo q̄ vniciū illud pronomē, Meam, tanq̄ chrystallus cō-
lestis, om̄s has decretales infrigidat, vt ante faciē frigoris eius nulla
sustinere possit, dū cōmunē petram, cōmunē p̄tatem, cōs clauē,
cōmunē petrum, & omnia cōmunia facit. Ita iure diuino, quicūq̄ d
habet Ro: Ecclesia, habet q̄libet ecclesia, quā tūlibet parua sit. Quia
ad oēs dicit, & Paulus, i. Cor. iij. Omnia uestra, siue Paulus, siue Ap-
ollo, siue Cephe, siue mūdus, omnia uestra, uos autē Chri.

Esset sane ridiculū, q̄ oīm ecclesiarum, idem est baptisimus,
eadem Eucharistia, eadem confirmatio, idem est uerbū dei, idem sa-
cerdotium, eadem pœnitentię, vnctiois, matrimonij, & omnia
sacramēta, eadē fides, spes, charitas, grā, mors, uita, gloria, & vna
hęc rpalis potentia, vni tributa esset, per uerbū dei, qd commune
est omnibus.

Quare vbiq; predicatur verbū dei, & creditur, ibi est vera fides, petra ista immobilis, vbi autē fides, ibi ecclesia, vbi ecclesia, ibi sponsa Christi, vbi sponsa Christi, ibi omnia que sunt sponsi, Ita fides oīa secū habet, q̄ ad fidem sequūtur, clauēs, sacramēta, p̄tatem, & oīa alia.

Quæro etiā. Si soli sunt Petro clauēs, & nō vniuersali ecclē, cur non vocantur clauēs petri? cur nō vocātur clauēs ecclē? Romanę? Cur ip̄emet pontifex in suis literis, vocat eas clauēs sanctæ matris Ecclē? Aut em̄ hęc vox cōmunis totius ecclē iniuriam facit Ro: ecclē, i suo priuilegio, sibi soli attrahēti clauēs, Aut Ro: ecclē, schisma querit, dicēs, Ego sum Cephe, & toti ecclē rapit rem, quā ip̄amet confitetur cōem, Patet ergo testimōio oīm publico, non petro, sed ecclē esse clauēs traditas, non Romanę, sed vniuersali & cuilibet, Præter hæc vide, q̄ recte per petrā intelligant potestātē. Nam cū p̄tās esse nō possit, nisi ecclē sit prior fundata, q̄ accipiat potestātē, quō Ecclē super potestatem, id est prius edificatur super posteriōrē: deniq; p̄tatem non per petrā, sed per clauēs Christus intelligit, quas ecclē super petram (i. fidem) prius edificatē tradit, vt dare textus ordo probat. Vides ergo q̄ ambitio exerceat oculos mentis, vt clauū potestate non contenta, etiā ex petra fidei (q̄ est ecclē substantia) potestatem faciat.

Quæ autē hic Anacletus Ro: sedem primam vocat, & Alexandrinā secundam, & Antiochenam terciā, seip̄m iterū redarguit, non solū, quia iste ordo iam diu mutatus ē, verū etiā q̄ sequitur hinc, aut alexandrinā esse iure diuino secundā, & antiochenā terciā. Aut nec Romanā primā, quia eodem iure oportet esse primam, quo secundā & terciā. At manifestū est, q̄ secundā & terciā suo iure ordinat Roma, ergo & seip̄am primā suo iure ordiat.

Errat etiā in historia, qd̄ Ignatiū scribit constitutum a Petro Ep̄m Antiochię sibi successorē, cū i ecclesiastica historia pateat, Enodiū Petro, & Enochio Ignatiū successisse, Ideo nō est credibile huius Canonis autorē esse Anacletū.

Iā audi iterū securū affirmatorē, id est temerariū, inter beatos Appos, inquit, quędam fuit discretio potestatis, & licet oēs essent Apostoli, Petro tamen concessum est a dño, & ipsi inter se voluerunt idip̄m, vt reliquis ap̄lis oibus p̄fesset.

Obscuro, q̄ fuit ista discretio potestatis: nunquid Petrus ordinauit Appos: nunquid misit eos? nūquid cōfirmavit eos? vbi legisti belua, q̄ a dño concessum est Petro habere discretam potestatem ab alijs: quā hoc ipsi voluerunt?

Quin hic signa. Duplex est primat⁹, honoris & p^ratis, Q² Petrus primus fuit i ordine, nemo negat. Na & iter cardinales, Ep^os, sacerdotes, doctores, principes, etiã si nullus alteri subiectus est, tñ necesse est in conuentu aliquẽ primo loco sedere, cum tñ nihil habeat p^ricipere illis. Ita Petrus fatemur principem Ap^lo^rũ, primũ Ecclesie membrũ, caput collegij apostolici, & alia q² de eo sancti patres dixerũt. Ita videmus & Romanos pontifices semper fuisse honoratos, vt successores Petri & primo loco habitos. Et i hoc recte & laudabiliter actũ est, & agitur, agendũq² est, sine querela.

Alter aut primatus p^ratis, nũq² fuit Petro datus, quia quilibet ap^lo^rũ, sine autoritate Petri p^rdicauit Euangeliũ, Ep^os & presb^oteros ordinauit, in locis suis, oẽs a solo Christo sunt equaliter missi, & imediate. Hunc primatũ isti honestissimi Canones ambiũt & verbis dei abutũtur in hanc tyrannidẽ stabilidã, Nolunt enim vllũ Ep^om in toto mundo fieri, nisi palliũ & autoritatẽ Ro: pontificis habeat, Et vbi Petrus sese non extulit super Ap^lo^rũ, ibi vnus Ap^li successor, lōge minor suo p^rdecessore (sicut Ep^os Ap^lo) nō contentus honoris primatu, oĩm Ap^lo^rũ successoribus vult dominari in potestate & violentia.

Hanc rationẽ inuictã oppono oĩbus, qui Ro: pontifici adu^santur super totius mũdi dominio, & expecto cũ fiducia, quidnã contra possint mouere, aut gannire. Quasi simul fretus, tanq² certissima, & oĩmibus nũtissima veritate, cũ fiducia proclamo, q² decreta q²q² aliter statuunt, non modo frigidissima sunt, sed etiam contraria diuine scripturẽ, Euangelio & actibus, Ep^lis Ap^lo^rũ, In quibus tam crebre, tam aperte, Ap^lo^rũ equalis, & in mũdo diuersa cõmissa puincia describit, vt ego nō possim satis admirari, esse potuisse vnq² tã temerarios aduatores, qui cõtra hæc fulmĩa scripturẽ, fumũ suũ terrenũ leuare auderẽt, hoc successori Petri Ep^o arrogantes, q² nec Ap^lo Petro p^recessori vnq² permissum est, Nec tñ mirarer, si id solũ arrogarent, nec hoc quererent, sed q² huic arrogantẽ repugnantes scripturas maluerint corrũpere, q² repugnantibus ip^salem hũc p^ratis primatũ cedere.

Addo ad hæc. Q² nec in hoc recte & euangelice fit a Ro: pontificibus, q² Ep^os e Ro: ecclesia propagatos, idest ecclesiã latinã sic administrant, vt soli ip^si, ordinent & confirment Ep^os oẽs. In hoc em̄ non Christo, sed sibi Ecclesias Christi videntur arrogare, cum Apostoli Pauli exẽplo deberent, etiã alijs cõmittere constitutionem ep^oũ, videlicet Archiepis & vicinis, Deberent ergo illos deo cõmittere, & nequaq² cogere, vt pro nouo episcopo ad urbẽ mitterent, habet em̄ hoc speciem nō leuem, auaritiẽ & tyrannidis, qua

dominentur fidei eorū, qđ Paulus noluit in Corinthios sibi vsurs
pare. Sufficeret em̄ semel Ep̄m dedisse, & deinceps eos gratiæ dei
cōmendatos propagationi pprie eos relinquere, aut solūmō curā
gerere, ne a fide degenerarent, sicut Ap̄lus in Galathis monstrauit
Exemplū. Nūc videmus p̄textu huius beneficij, & primatus, oīm
episcopatus & sacerdotia, in voraginē Romanę auaritiæ rapi, tōt
simonię impudentissimę mōstris, hoc vno opculo tectis.

Sequitur

Et Cephas, idest, caput & principiu teneret Apostolatus. Vel hic
locus ostendit, magis affectu piãtis, q̄ veritatis studio, hūc prima-
tū quęsitum. Quō em̄ tot falsis argumentis vterentur, si semel &
solidam haberent causam: multis aut̄ eget mendacium, vt verum
appareat. Itaq; tam inficius est iste Scenicus & poeticus Anacletus,
vt Cephan, caput interpretetur, contra euidentissimū & apostolicū
testimoniū Iohānis Ap̄li, qui dicit Ioh. ij. Intuitus cū Ihesus dixit,
Tu es Simon filius Iohanna, Tu vocaberis Cephas, qđ interpretat̄
Petrus. Pudet me, qđ super hoc errore crassiss. tantū negociū
struitur, in quo simul, indiligētes se fuisse Euangelij lectores, ideo
non mirum, qđ & falsos intellectores ostendunt. Melius Leo
supra, Petrā, soliditatē intelligens. Vocabulū Cephe bene nouit
Ac hic nec Euangelium nec Canones recte intelligit. Est aut̄ Cephe
teste Hiero: syrū vocabulū, significans soliditatē, quā grec⁹ petrū
vel petrā, idest saxum vel rupem firmam transtulit. At noster
hic nugator, Cephalen gręce, p̄ Cepha Syriace accepit, & in inter
sacros Canones, vel primus habetur. Nā in decretalib⁹, quas Greg.
ix. & Bonif. viij. cōgesserūt, huic Canoni suisq; similib⁹, autoritas
tanta tribuitur, vt vix vna sit, q̄ non totum hunc sp̄ret. pretereo
quod deinceps hanc formā successoribus traditā fabulat, seruādā
a ceteris Ep̄is, oīno aliud nihil q̄ ambitiosissimū spirans affectum,

Sequitur pulchra similitudo.

Et nō solū in nouo testamento est constitutū, sed etiā in veteri
fuit, sicut scriptū ē. Moses & Aaron in sacerdotib⁹ eius, idest primū
inter eos fuerunt.

Quid audior: qđ non frustra hos Canones lego, q̄ egregie
disco scripturas intelligere. Primū, qui vnū solū summū sacer-
dorem in veteri legi noui, nūc didici duos fuisse primos. Secundo
etiā grāmaticā nouam vide, in sacerdotibus eius, idem est, quod
primū inter eos fuerunt, cū hucusq; hoc versu psalmi, intellexerim
nihil aliud dici, q̄ Mosen & Aaron sacerdotes, vel de numero sa-
cerdotum fuisse, sicut Samuel inter inuocantes nomē eius, nihil de
primitate vel cogitās. Terciuū documentū, qđ summus sacerdos

D iij

veteris legis fuerit figura Ro: pontificis. Ap[osto]lus em̄ ad Hebr[eos], me-
mirū i modū decepit, cū vniuersis ecclesie doctorib[us] docēs, nō Ro:
pont: sed Christū solū fuisse per summū & vnū pontificem signi-
ficatum.

Vt hoc omittā, qđ illis om̄ia in figura contigisse scimus, &
in nouo testamento figurā ille denuo reuocat, vt sit similis figura
vtriusq[ue] testamenti, nihil iam vtrūq[ue] ab vtroq[ue] differens. Vror
ego, diuinas literas ab hīs porcis, tam impudēter conculcari, prę-
serim sub nomine Ro: pontificis, & Ro: ecclesie.

Quid autē hoc est: qđ duos primos sacerdotes in veteri testam-
mento statuit, magno sui primatus detrimento imitare qđ dicitis,
& si falsum, stet similitudo, & da etiā nūc duos primos, quō vnū
primū probabis per duos primos: Vides ergo hos homines, eos
fuisse, qui simplicitate fidei nostrę abusi, ausi sunt statuere, quicqđ
vel somnare potuerunt.

In fine concludit, & eadē dexteritate Ro: ecclesiam cardinē vocat, in
quo oēs ecclesie reguntur, dñō disponente, & tandem sic finis hic.
Nam ceteri Canones, qui eadē spirāt, horū nimirū influxu infecti
sic spirant.

Nō possum autē omittere, quin & decretalē, vel vnā adducā
vt appareat, quid prosit ecclesias regere, & scripturas sacras nō in-
telligere, Sunt em̄ & decretales, qđ plurimę frigidissimę, & maxime,
qđ maxime sunt in vsu. Transeo illā de Cōstitutione. c. trans-
lato, quā puto sic a me vindicatā antea, vt necesse non sit repetere.
Assumo onus illud. c. significasti de elect. vbi Archiep[iscop]us Panor-
mitanus cū rege & regno Sicilię iustissime mirati, qđ palliū accep-
turus exigeretur iuramentū, & vbi pulchra modestia, contra hanc
infelicissimā exactiōnē, adduceret pręceptū Christi, & statuta Cō-
ciliorū, talem accepit responsiōnē & interpretatiōnē scripturę sanctę
a paschale Ro: pontifice.

Mirantur, inquit, dñm nrm Ihesum Christū, qui cū ouium
suarū curā Petro cōmitteret, cōditionē apposuit, dicens, Si diligis
me, pasce oues meas &c. Adeo perculsi sunt Papę & Romāę
Curie proceres vnus huius ep[iscop]i interrogatiōne, vt quid respos-
derent, nō inuenirent, donec spūs dñi eo shuc rotaret, vbi om̄ibus
ostenderēt, In lege dñi, nec voluntatem, nec meditationē eis fuisse.
Agam̄ interim partes Archiep[iscop]i. Si exēplū Christi placet & valet
apud te, o paschalis, cur nō imitaris: Si nō placet, cur adducis: cur
tu quoq[ue] nō cōtentus, q̄rere an diligat Christū, sine iuramēto cō-
mittis oues Christi: Cū placeat exemplū, cur nō sufficit & cōditio:

an melior & sanctior est conditio iuramenti, quam amoris?

An plura speras eū facturū, qui coactus iurat, q̄ qui sponte amat? Christus soluit Petrū a lege & coactione voti & iuramenti, solam libertatis & charitatis in eo querit fidem. Et tu libertatē tollens, lege iuramenti cogis, ubi est exemplū Christi: ubi conditio nis similitudo? Est per verbum diligere, intelligendum iuramentum?

Nūquid Christus a Petro iuramentū exegit p̄ Ro: ecclesia? Quid hoc ad oves Christi, q̄ tibi iuratur, & ecclesie tue? Tuę sunt oves, an Christi? At tu optime pater, an Christū diligit, prorsus nihil curas, sordet hęc tibi, vt vilissima conditio, tibi vt fidelis sit, iuramento astringis. Adhuc stat interrogatio Archiepi, non satisfacisti,

Adhuc queritur, quo iure, hanc fidelitatem extorqueas. Tua responsio, p̄fundius te mergit & capit. Deinde cui queso, tu iuras fidelitatē? Cur facis & imponis alteri onus, q̄ digito nō vis mouere, contra & charitatē & legem naturę?

Deinde adhuc questio etiā illa stat. Cur p̄cedentes pontifices nō exigerūt iuramentū? Cur alij nō p̄fiterunt? vnde noua ista exactio: vis dicā? Ex male fidei possessa potestate, cōscientia metuit, iustitia nō suffragatur. Ideo queritur vt cūq; solatiū & firmamētū.

Itaq; hodie pontificari nō licet, nisi iures Ro: pontifici fidelitatē. Iurata autem fidelitate, mox dignus es pontificari, siue diligas, siue pascas, hęc em̄ conditio nes Christus requirat, quid de ijs nō seculor: nec hoc curetur, an sanctus, doctusq; sit an minus, solū sit seruus Ro: ecclesie. Non licet Christo libertatis Magistro scriuire, nisi primum fias iuratū mancipiū Ro: Curie.

Satis est ab exemplo Christi didicisse, quālibet conditionem fratribus etiā iniquissimā imponere pro libito, Ipsam vero Christi conditionē, ne syllaba quidē meminisse.

Sed responde adhuc semel, paschalis, tuo te iudicio peto. Si Christus conditionem sibi posuit, vt dicis, iam tuo ore definimus, Nullum esse Ro: pontificem, nisi diligit ac pascat, quia pactum & cōmissio condicionalis, si conditio non stet, non valet. Tuo ergo enthymemate vtar, Archiepiscopus Panormitanus sine conditio ne iuramentū prestitū in facto, nō est Episcopus. Ergo nec tu Papa, nisi in facto primum prestes conditio nem amoris & pascue, Quę si vera sunt, iam in sexcentis annis non habuimus papam. Nullus enim docuit nos verbum dei, nec sufficit q; promittas te amaturū, quia tibi non sufficit promissio iuraturi, Sed sicut tu a frase exigis conditionem in facto, ita nos nomine Christi maiorem hanc conditionem exigimus in facto, aut tua autoritate papam negamus.

Quid hic facies? vides ergo, q̄

impatiens sit scriptura corruptiōis, q̄ vanos ostendat eos qui se maculāt, Noluit paschalis vinci interrogatiōe, nec male egisse videri, & ignarus seipm̄ toto pontificatu indigū redarguit, dūq̄ festuca frangerit, trabes suas nobis ostendit. Ista est ergo pastura, q̄ Ro: omnia sibi inflectunt, omnibus omnia imponunt, oibus se subtrahunt, & q̄ atrocius est, non ad Christū, sed ad seipos nos cogunt, non exigunt conditionē qua Christū libertatē pmittamus, sed qua sibi seruitutem iuremus. Quē autē maior miseria ecclesie, q̄ nō amore, sed vi conglutinari, pontifices nō benevolentia, sed potestate impare, Subditos non amore, sed odio & timore coactos seruire. Sed sequit̄ digna applicatio similitudinis.

Si conscientiarū factor & cognitor secretorum, cōditione hac vsus ē, nec semel tm̄, sed & secūdo & vsq̄ ad contristationem, qua nos oportet sollicitudine, tantā ecclesie prelationē imponere fratribus, quorū conscientias nō videmus?

Nec mirū certe, quia Petrus Paulus & aliq̄ Apostoli, nō erant tam solliciti, tanta sollicitudine, q̄ta nunc sunt Ro. Deinde quia cognouerūt forte conscientias illorū, quos sacerdotes cōstituebāt, nec exemplū Christi adeo curauerunt, Nōne hoc est seipm̄ ridere? Sed nec Christus, cuius oues sunt pprie, licet p̄ eis se traderet, non tamen fuit tam sollicitus, vt iuramentū a Petro exigeret, sed velut dormitās, dilectiō nē tantūmō, rem sane leuissimā exegit. Quandoquidē nisi iuramentū paschalis charitati p̄poneret, sine dubio exemplo Christi contentus esset, nec se oportere magis sollicitum esse querebatur, q̄ Christū ipm̄. Vides em̄ vt arguit a minori, Christus exegit, q̄to magis nos, quasi vero hoc aliquid ad rem ptineat, q̄ Christus conscientias nouit, Ro: pontifex nō nouit, cum Christus exemplū in hoc omnib⁹ p̄buerit imitandū, deniq̄ & nos nō nouimus conscientias Ro: pontificis, iuret ergo & nobis cōditionē, Christi saltem.

Iterū quero. Si ignorantia cōscientiarū sola est causa exigēdi iuramenti, Cur non cogis vt iuret se recte iurasse, idq̄ sine fine, cū in nullo iuramēto cōscientiā eius noscas, recte ne iuret, an secus? Si autē ignorantia ista cōscientie, nō mouet ad exactiōē iuramēti, qua fronte ignorantia cōscientiarū pro causa adducis? Quē est ista mirabilis in vno homine super eodem homine, patientia & impatientia ignoratē conscientie? Si accepto iuramento, tantā administratiōē ei cedis, cur non q̄ leuius erat, iuramentū cedis? An putas q̄ maior res sit iuramentum tibi presūm, q̄ tantē ecclesie administratiō?

Ad hęc, ignorata conscientia debuit te q̄ tutissimū facere ad imponendā

imponendā prelationem, vteo magis relinqueres iuramentum,
quo minus conscientias nosti, ne forte ad periurium eum cogeres.
Gaudendum tibi fuit, hanc tibi a Christo relicta libertatem, vt possis
eis oves committere, quorum corda nō nosti. Nūc per iuramentum se-
creta exploras, aut in periculum fratrem adducis, quorum vtrūq; gra-
uissimum est. Idq; sine causa, nec ppter deū, sed propter fidelitatem
Ro: Eccelesię.

Demum, si ignorantia est causa iuramenti, sequitur, si scires
cōscientiam, male te exegisse iuramentū. At cū quisq; de quolibet
debeat optima psumere, & charitatis sit omnia credere, hęc ipa fides
de fratris bonitate, certior est omni scientia, q; etiā si scires, diu scire
non possis, credere autē semper possis.

Vltimo, Nūquid post iuramentū nosti eius conscientia: cur
ergo non toto tēpore tibi iurat, qui toto tpe causas iuramenti tibi
prestat? Hęc dixi, vt videamus quid sit verbo dei nolle cedere,
& scripturas suo sensui aptare, quō ego sperem apud Ro: pont:
esse ius interpretandę scripturę, qui tam manifeste scripturas i alieno
sensu tractant: Vel quid nō obtineant in terra Rho: Quid non
audeat eorū nomine adulescentes, si hęc persuasio eorū nos ceperit
& euerit, nō liceret eorū dicta cū iudicio legere, & eis solis in-
terpretandę scripturę iura cōcessa esse. Tūc em̄ (vt Aug: vbo abutar)
vere sine periculo primatus huius in ecclesia luditur, sed mirum si
non deo & nobis illuditur. Absit, absit, ista plus q̄ Babylonica
captiuitas.

Sequitur nūc oppositorū dissolutio.

Autē omne iusiurandū a dño in Evangelio esse prohibitū, nec ab
Apostolis post dñm, nec in concilijs inueniri posse statutum.

His sc̄tibus insuperabilibus prostratus, quid dicat, audiam?
Quid est ergo, qđ dñs subsequenter, ait, Quod amplius ē a malo
est: hoc em̄ amplius, vt exigamus, malū, nos illo pmittere cōpellit.

Quod Christus phibet & negat, hic affirmat & p̄cipit, Chris-
tus dicit, Qđ amplius est, a malo est, id est nō debet fieri, loquitur
em̄ de pronitate iurandi, sine necessitate fratris, hoc ē de libidine iu-
randi, sicut mulierem cōcupiscere phibuit, qui tñ debitū cōiugib?
reddendū non prohibuit. Ita libidinē iurandi, nō iuramentū de-
bitū prohibuit. Hic dicit, hoc amplius cogit nos, id est fieri oīno
oportet, Sed audiamus, hoc malū quod nullus in verbis Euāgelij
cogitauit vn̄q̄.

Nonne malū est, inquit, ab ecclesię vnitate, & a sedis Ap̄licę
obediētia resilire, & contra canonū statuta p̄rumpere, qđ multi-
tū post prestū sacramentū p̄sumperūt?

E

Ego putabam q̄ hoc malū esset interpretaturus, non diligere Christū, nō pascere oues, & horū sollicitudine, exēplo Christitōrū queri ad iuramenti exactiōnē, Verū hęc Christ⁹ a Petro requirat, hodie curandū, ne ab obedientia sedis Ap̄licę recedant Ep̄i.

Tunc ego, Ep̄us meus nondū quicq̄ illorū malorū fecit, vt quid ergo exigis iuramentū? An qđ ignoraseum nō facturū: Cur nō in omī p̄cepto dei exigis iuramentū? cur hic te nō cōpellit malum? an non est malū a p̄ceptis dei recedere? Quin ecclesiā replet, nō nisi iuramentis: Si autē in dei p̄ceptis tam patiens es, vt te tot mala q̄ in p̄spectu dominātur etiā in domesticis tuis, ad iuramentū nō cōpellunt, quō in tuis p̄ceptis mala, nec p̄sentia, nec fore vnq̄ futura te compellūt: Nonne perspicuū fit, qđ amor sui quo magis sese venustat, magis seip̄m prodit: Prorsus nulla reliqua est ratio, quin si in tuis p̄ceptis iuramenta exigas pro tuo comodo, multo magis exigas pro dei cōmodo, aut si hic nō facis, nō sine culpa ibi facis. Habes ergo malū, qđ Ro: in Euangeliō intelligit, qđ ē suspicio mala, de fratribus bonis, nam transgressiones mandatorū an male sint, alij viderint, O oculus ambitionis & auaritię.

Sequitur.

Hoc nimirū malo ac necessitate cōpellimur iuramentū pro fide, pro obedientia, pro vnitate requirere.

Nūquid etiā pro fide Christi, p̄ obedientia dei, p̄ vnitate fratrum: Nō, sed hoc verbū ecclesię bonū & necessarium est, vt Roma secure dominet, & ceterę om̄es seruiant captiuitatem.

Proinde Christiani in India, adhuc magno malo laborant, ita suspicio pessima de optimis fratrib⁹ ē causa exigendi iuramentū, quā tñ nō habent in p̄ceptis dei, in quibus p̄sumūt oīa seruari.

Etiā hic vnitatē Ecclesię fidē & obedientiā Ro: ecclesię intelligit, nō fidem, spem, charitatē sacramēta, verbū, & cetera q̄ eadē sunt, sed hoc singulare, qđ nulli ecclesię conuenire volunt, nisi suę, & tñ vnitatē vo cant, sola Romana ecclesiā hoc habet, hodie vel summū bonū, & tñ ceterę om̄es in eo ip̄so conueniūt, qđ nō habēt, & sūt vnū in re non cōmuni, sed singularissima & vni homini tributa, Sic em̄ discēda sunt noua vocabula nostris t̄pibus in scripturis & Ecclesiā dei. Quāto rectius Cyprianus vnitatē hanc charitatē intellexit, sicut & Christus rogauit Iohā: xvij. vt sint vnū in nobis sicut & nos vnū sumus, vnū inquit in nobis, nō in Ecclesia Ro:.

In fine.

Aiunt in Concilijs non inueniri statutū, quasi Ro: Ecclesię legem Concilia vllam p̄fixerint, Cum omnia concilia per Ro: ecclesię autoritatem & facta sint, & robur acceperint, Et in eorum statutis, patenter excipiat Ro: pontificis autoritas.

Quis hæc ferat queso? Nūquid Nicenū Conciliū robur accepit, aut factum est autoritate Ro: ecclesię: nūquid & multa alia per Augustinū, & olim Cyprianū in Africa habita? Deniq; etiā si statuta exciperent Ro: pont: tñ ipse debet nolle excipi p̄ edificatiōe Ecclesię, Hic autē gloriā se nemini quicq; debere, vt & deus ei nihil debeat.

Ego sane, Archiepiscopo Panor: non tam duro & fragoso, plenq; contentioni & timore respondi sermōe, quo furor & odium suscitatur, sed dixissē. Sustine frater interim res magna est, tua solius gratia, hæc tñ subito cassare, q̄ nos nō statuimus. Sic em̄ pax & charitas aleretur. At ista decretalis merana superbiam, & præfractam fiduciam spirat.

Sunt præter hanc & alię quędam, p̄sertim illa de maioritate & obediētia. c. solite, adeo sine theologia, vt me misereat ecclesię illi⁹ tantū in traditionibus hominū occupatę, vt purissimum sensum Euangelię videre non permittatur, Sed abstineo hoc tempore, sat habens, ostendisse, cur ego me sufficienter honorasse videar Ro: pontificem, si eius decreta tulero, non autē eorum sensum tanquā solum & verū secutus fuero, ne forte, si pluribus ea exanimem, existeret studio delectationis, tantū verticis dicta carpsisse. Nolo ea damnare, nolo etiā eis cogi cōtra scripturę veritatē.

Ad Terciu, ad rationes.

Vbi illud primum tractandum, q; decreta quibus primatus Ecclesię Romanę probari a me dicitur, dixi intra quadringentos annos nata, & contra hoc esse, historias mille centū annorū.

Primo. Sciebam hæc offensura & manifestissime omnium falsa videri omnibus. Certum est em̄ esse decretis Ro: pontificum, ante mille annos certatū pro hoc primatu.

Ego autē hoc spectavi, q; Ro: Ecclesia nunq; fuit, nec est, nec erit vnq; super omnes totius orbis ecclesias, licet super plurimas sit, nec enim fuit vnq; super Gręcię, Aphricę, Asię ecclesias, nec eorum Episcopos confirmavit, sicut modo nostros confirmat, vt factis probant historię. Deinde sunt sine dubio Christiani in oriente, cū Christi regnum sit orbis terrarū iuxta ps̄ ij. & tamen Episcopi eorū non instituitur, non confirmantur, e, Roma, nec ē necessariū.

Eij